

НАША ПОЉОПРИВРЕДА

ГОДИНА III

ТИТОГРАД, 1957

БРОЈ 2

Резолуција Савезне Народне Скупштине о перспективном развиту пољопривреде и задругарства

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА, НА ЗАЈЕДНИЧКОЈ СЕДНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА ПРОИЗВОЂАЧА ОДРЖАНОЈ ОД 25 ДО 27 АПРИЛА 1957 ГОДИНЕ, ПОШТО ЈЕ САСЛУШАЛА ЕКСПОЗЕ ПРЕТСТАВНИКА САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА И ПРЕТРЕСЛА СТАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЗАДРУГАРСТВА КАО И ПЕРСПЕКТИВЕ ЊИХОВОГ РАЗВОЈА ДОНЕЛА ЈЕ СЛЕДЕЋУ

РЕЗОЛУЦИЈУ О ПЕРСПЕКТИВНОМ РАЗВИТКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЗАДРУГАРСТВА

Основна карактеристика нашег послератног развитака је убрзана индустријализација земље — стварање материјалне основе за општи друштвено-економски прогрес. Индустриска производња је брзо напредовала, тако да је у 1956 години повећана за 2,6 пута према предратној. Исто тако су се брзо развијале и гране које су пратиле овај развој — грађевинарство, транспорт, робни промет. Пољопривредна производња је нужно заостајала за укупним привредним развитуком.

Заостајање пољопривреде доводи до низа економских и друштвених проблема, постаје све више озбиљна сметња за даљи развитака, за

развитака наше привреде и социјалистичких друштвених односа. Даљи целокупни развој привреде и социјалистичких друштвених односа безусловно тражи да се прошири материјална основа друштвене репродукције бржим порастом пољопривредне производње, подизањем продуктивности рада пољопривредних произвођача и повећањем њиховог додотка.

„Индустриски развитака и општи друштвени напредака ствара неопходне материјалне услове за бржи пораст пољопривредне производње. Пољопривреда спада у оне гране наше привреде које имају највеће могућности за брзо повећање производње, а с тим и усклађивање развитака пољопривреде са развитуком остале привреде.“

Наша пољопривреда налази се у почетку прелаза од заостале у мо-

дерну, интензивну пољопривреду. Овај прелаз могућно је остварити увођењем нових технолошких поступака и савремених метода рада у пољопривредну производњу. Напредак у пољопривреди и бољи живот пољопривредних произвођача може бити остварен, ако се уместо застарелих средстава за производњу и претежне употребе просте радне снаге пољопривреди обезбеде модерна средства за производњу. Само на тој основи развијене производне снаге могу дати максималне резултате у пољопривредној производњи и смањити стихиско деловање природе.

Ово тражи интензивно и трајно инвестирање у пољопривреду, што ће захваљујући повољним природним условима, омогућити брз пораст разноврне пољопривредне производње и народног дохотка.

Ситно сељачко газдинство које даје основно обележје производним снагама наше пољопривреде, са својим застарелим начином рада, ниским приносима и малом производњом за тржиште, нема могућности да на себе преузме те задатке, и само за себе не може да омогући бржи развој пољопривреде, примену модерне технологије и организације рада. Оно не може да буде носилац проширене репродукције у таквим размерама које би омогућавале битно повећање производње. Крупна средства за производњу уопште се не могу реализовати на бази изолованог ситног сељачког поседа. Према томе, из неопходности подизања пољопривредне производње на високи ниво извире и нужност промена друштвених односа, које једино то омогућавају.

Због тога се не може оријентисати на ситно сељачко газдинство као

носиоца проширене репродукције у пољопривреди. Истовремено таква оријентација значила би препустити село анархичној економској и социјалној диференцијацији, а велики део радног сељаштва био би изложен експлоатацији. Тиме би се успорио процес економског и друштвеног развика — развика социјализма у нашој земљи.

Битан напредак пољопривреде у условима њене ситно — сопственичке структуре није могућ ни само ситемом државних мера које директно субвенционирају ситно сељачко газдинство одређеном политиком цена, кредитних и пореских олакшица, пружања помоћи путем државних пољопривредних служби итд. То би био у суштини државно-капиталистички пут развика и могао би само конзервирати заосталу аграрну структуру и за њу везане односе на селу, па је супротан природи нашег социјалистичког развика.

Покушај да се на ранијим принципима и методама развије крупна друштвена и модерна производња организовањем сељачких радних задруга није дао резултата у нашим условима. Такве сељачке радне задруге показале су у краткотрајној пракси код нас негативна дејства — губљење интереса произвођача и деградације производње.

Наш пут развоја пољопривреде полази од тога да је унапређење пољопривредне производње и социјалистички преображај села један неодојив процес. Производња се може унапредити само путем унапређења социјалистичких форми и, обратно социјалистички облици могу се развити само путем унапређења производње. Досадашње сазнање, наша вишегодишња пракса и искуство показали су да модернизација пољо-

привреде и све технологије захтевају да се као облик преображаја пољопривреде развија социјалистичка кооперација. Под нашим условима, а у склопу целокупног друштвено-економског кретања једино она пружа радикално решење прогреса пољопривреде. Једино та кооперација проширује материјалну основу социјалистичког система самоуправљања путем развоја подређеног начина привређивања који отвара иницијативу пољопривредних произвођача и упућује их на један виши, друштвени облик привређивања.

Основни носиоци модернизације пољопривреде јесу социјалистичке пољопривредне организације: опште земљорадничке задруге и социјалистичка пољопривредна газдинства — добра, економије земљорадничких задруга и сељачке радне задруге.

Суштина наше политике, према томе, састоји се у постепеном подруштљавању процеса пољопривредне производње и процеса проширене репродукције у пољопривреди путем развијања основних средстава за производњу у оквиру земљорадничких задруга, задружних економија, пословних савеза, пољопривредних добара, радних задруга и других облика који могу настати, а без насилног дирања у индивидуално власништво над земљом.

Постојећим ограничењем сељачког поседа на максимум од 10 хектара обрадиве површине индивидуални посед је сведен на породични посед у нашим условима и онемогућена експлоатација радних сељака. У даљем развоју неће бити никаквог законског ограничавања постојеће величине индивидуалног поседа.

Заједница је заинтересована да власници и управљачи унапређују

пољопривредну производњу и рационално искоришћавају земљиште. Зато је потребно да се ово обезбеди одговарајућим економским и другим мерама.

У облику кооперације у општој зеземљорадничкој задрузи решава се у пракси проблем инвестирања крупних друштвених средстава у пољопривреду у нашој земљи.

Економска суштина таквог процеса јесте у томе да задруга све више постаје носилац социјалистичке проширене репродукције, облик модерне крупне производње и промета.

Средства односно имовина општих земљорадничких задруга су друштвена, како по свом пореклу, тако и по карактеру. Формирање и расподела укупног прихода и режим коришћења свих фондова задруга у принципу је исти као и код осталих социјалистичких привредних организација.

Земљорадничка задруга постепено мења на специфичан начин сељачко газдинство и његову застарелу економику. Она делује економским средствима, не дирајући у сопственичке односе, без експропријације земље и власника. Укључивањем индивидуалних газдинстава у опште земљорадничке задруге и везивањем производње за задружна средства као и увођењем савремених производних процеса неминовно се мењају структура и карактер сељачког газдинства и повећава интерес задругара за производњу. Цео тај механизам функционише уз материјалну заинтересованост пољопривредних произвођача пошто им задруга доноси предност у начину рада и начину живота, и пошто их управо она извлачи из опште заосталости.

Општа задруга постепено израста у социјалистичко предузеће, у коме је приватна сељачка својина на

земљу елемент с којим се мора рачунати, али задруга која на земљи удружених сељака усмерава производњу, организује разне фазе процеса рада, врши одређене инвестиције. Произвођачи, који производе и расподељују у кооперацији, повећавају свој доходак на бази веће производности рада. Задруга, као друштвени облик привређивања треба из таквих односа и привредне делатности уопште да обезбеди повећање акумулације и јачање својих фондова сразмерно њеном учешћу у производњи и промету и да се преко тога развија као социјалистичка привредна организација.

Целокупни овај процес одвија се под условима слободног деловања економских закона и под условима слободних економских односа и релативно слободног тржишта у којем се он једино и може развијати и проналазити најповољније форме, које одговарају одређеним објективним условима, али уз свесно и систематско усмеравање преко друштвеног плана и других мера водених социјалистичких снага.

При свему овоме треба имати у виду да ће овакав процес развитка захтевати одређено време и да ће се развијати најразличитије форме кооперације од највиших, до најнижих. Те форме мораће бити прилагођене специфичној структури индивидуалних газдинстава и појединих производних подручја, што зависи од величине и типа газдинства, специјализације, степена развоја тржишта пољопривредних производа и тако даље. Према томе, задруга као социјалистичка привредна организација постепено се развија преко разноврсних прелазних облика. Али свуда је иста суштина: друштвена средства и друштвена акумулација уз у-

прављање самих произвођача и њихова спрега са целокупном социјалистичком привредом.

Задруга је најподеснији облик кооперације кроз коју се остварују модерна производња и социјалистички преображај, тојест разграничење сељака као власника и као произвођача. Она је организам друштвене производње и расподеле, који на бази модерног начина рада отвара перспективу бољег живота обезбеђује произвођачу виши животни стандард од оног који би могао стећи као изоловани сељак. Тежиште је у томе да се у задрузи развијају његова својства произвођача, који кроз задруге повећава доходак да би подигао свој животни стандард, као што се то радом у другим привредним предузећима обезбеђује осталим трудбеницима. Једино је тако могућно остварити његов стални друштвени прогрес.

У најразноврснијим облицима кооперације сељак као непосредни произвођач добија део дохотка за свој рад било на својој земљи било у задружним погонима. Као власник земље он има право на ренту. Развратак производних снага, праћен порастом његовог животног стандарда као произвођача, истовремено чини да значај ренте опада, како у економском погледу, тако и као део у структури његових прихода.

Пољопривредни произвођачи управљају кооперацијом преко својих органа; они, према томе, управљају друштвеном акумулацијом у задрузи. Удружени у ширим размерама, они такође управљају проширеном репродукцијом и свим пословима од заједничког интереса преко задружних пословних савеза, комита и њених органа и институција.

Постојећа крупна социјалистичко газдинства већ су у основи оспособљена за проширену репродукцију и модернизацију процеса производње. Као таква она имају важну улогу у унапређењу пољопривредне производње и социјалистичких друштвених односа.

Начин производње који настаје кроз све споменуте облике социјалистичке кооперације у пољопривреди развија се у правцу у коме се развијају продукциони односи у осталим привредним областима — у складу са општим социјалистичким развитком наше земље.

Успешан развитак напред обележеним путем нужно тражи усмеравање од стране водећих социјалистичких снага помоћу одређене економске политике: инвестиционе, кредитне, одговарајуће активности социјалистичке индустрије и трговине и уопште, систематским мерама друштвеног усмеравања. Читаво друштвено планирање и сва друштвена, економска и политичка активност треба да се прилагоде овако постављеним начелним задацима у пољопривреди.

II

1) Оријентација на индустријализацију земље и велики издаци за народну одбрану као и уски оквири друштвене акумулације, онемогућили су да се обезбеде значајнија материјална средства за бржи напредак наслеђених, веома заосталих и у рату јако разорених производних снага у пољопривреди.

Узрок заостајања пољопривредне производње лежи у општим приликама које су владале у нашим земљама у повиој историји и које су

дале печат општем привредном развоју. Спори раст, односно бесперспективност капитализма конзервирао је и погоршавао стање на селу. Пољопривреда је остајала без потребног тржишта и капитала који би развио производне снаге у њој — крупну производњу и поделу рада. На то се надовезују чести ратови који су се водили на нашем подручју са свим тежким последицама: уништавањем људи, пљачком и разарањем материјалних производних снага.

2) Наш друштвено-економски развитак унео је крупне промене у село и омогућио битно побољшање положаја основне масе радног сељаштва. Он је у основи укинуо услове за капиталистичке односе у селу, као и последње феудалне остатке. Оквир сељачког газдинства одређен је на 10 хектара обрадиве површине. У духу социјалистичке револуције, тј. отварања перспективе једног општег напретка друштва, стављене су оgrade приватној својини над крупним средствима за производњу, како би радни сељак био заштићен од експлоататорских тенденција, које се још могу спорадично јављати. Аграрном реформом добио је земљу велики број сиромашних сељака и безземљаша.

Општи развитак привреде и мере наше аграрне политике довели су до значајних промена у структури села. То је створило могућности за решавање проблема села — омогућено је запошљавање ван пољопривреде и проширено је тржиште за пласирање пољопривредних производа.

Извршене су значајне промене у власничким односима. Развој индустрије омогућио је напуштање пољопривреде као основног занимања. Дobar део сељаштва се почео „од-

лепљивати“ од земље. Учеиће пољопривредног становништва опало је од око 76% на испод 60% у укупном броју становништва. Процес напуштања пољопривреде одвија се у повољним условима. Они који је напуштају не напуеризују се, већ проналазе повољније услове за живот, прелазећи у нове услове живота и привређивања.

Проширено тржиште омогућило је великом броју газдинстава најнижих категорија да своје површине интензивније користе. Ти поседи инвестирају релативно више у пољопривреду и све више су везани за тржиште, како ради продаје тако и ради куповине.

Од повећаних прихода сељачке породице, опште узевши издвајају знатно више за личну потрошњу него за инвестиције. У бившој Југославији већина сељачких породица није обезбеђивала ни минимум egzистенције. У измењеним послератним условима повећали су се приходи сељачких породица, а са тим и лична потрошња сељака. Оне нису у могућности да стварају значајнија средства за подизање пољопривреде.

Треба истаћи да је у послератном развоју организовано и делимично изграђено билу 1.500 општедруштвених газдинстава, преко 3.500 задружних газдинстава и преко 6.000 општих земљорадничких задруга и мрежа организација водних заједница. Исто тако побољшана је материјално-техничка база производње, организована је широка мрежа пољопривредних научно-истраживачких установа, факултета и школа, разних установа за унапређење производње — ветеринарске станице и службе, станице за вештачко осемењавање и меринизацију, станице за заштиту биља и службе, расадници, производња селекциониса-

ног семена и сл. Усто, неколико пута је повећан број стручног кадра за пољопривреду. Повећан је број трактора преко пет пута, употреба вештачког ђубрива за преко 10 пута, средства за заштиту биља и стоке за око 2 пута, отпочело је извођење обимнијих мелиорационих радова, у изградњи и реконструкцији је низ објеката прехранбене индустрије, индустрија пољопривредних машина и оруђа повећала је производњу неколико пута.

Међутим, све ово није зауставило дугорочне тенденције заостајања пољопривредне производње за укупним привредним развитком: није дошло до битног пораста пољопривредне производње, јер све ово што је досад учињено претставља само почетак модернизације пољопривреде.

3) Сељачки поседи су веома уситњени и даље се уситњавају деобама. Њихова средства за рад су ситна и неразвијена и врло различито распоређена међу газдинствима. Привређивање на сељачким газдинствима је врло заостало. Постоји велика разноликост у типовима газдинстава по појединим подручјима земље.

Извесне економске мере које су у склопу укупне наше економске политике биле неизбежне, као што су обавезни откуп, велика колебања цена произрокована нестабилним тржиштем, нагле промене у пореској политици, као и покушај организовања сељачких радних задруга на ранијим принципима и методама неповољно су деловали на унапређење пољопривредне производње.

4) Последица досадашњег развоја је врло ниска пољопривредна производња са једностраном структуром, са врло ниским учешћем сто-

чарства у укупном обиму производње, као и са ниским учешћем осталих интензивних култура. Производња је, у целини узев, заостала, она има ниске приносе по хектару, грму стокe и продуктивности рада. Једном речју, она је ситна производња са релативно великим бројем натуралних произвођача.

Овакво стање отворило је крупне проблеме, као што су:

— Пораст становништва је врло брз, а још бржа промена социјалне структуре становништва. Пораст дохотка становништва ишао је испред пораста пољопривредне производње.

— Неразвијена пољопривреда као сировинска база није пружила услове за бржи развој прерађивачке индустрије.

— Спор развитак пољопривредне производње и низак доходак у пољопривреди успоравају индустријализацију, јер сужавају тржиште индустријске робе.

— Дефицитарност пољопривредне производње довела је до смањења извоза пољопривредних производа и до великог увоза пољопривредних производа. То смањује могућност увоза сировина, средстава рада и робе широке потрошње, те успорава пораст стандарда и ствара посебне тешкоће у платном билансу.

5) Неразвијене производне снаге у пољопривреди успоравају промену друштвених односа, а то нужно мора да се одржава на темпо развоја целе привреде и живота социјалистичке Југославије.

Садашњи ниво дохотка пољопривредних произвођача не може претстављати неку ширу основу за економски и културни напредак и не може бити материјална подлога за даље изграђивање савременог начина живота. У томе је економска противречност, коју ствара заоста-

ла пољопривреда. Ако се највећи број произвођача налази у пољопривреди, у којој је веома ниска продуктивност рада, онда само по себи излази да на једној страни постоји сувише уска основица проширене репродукције друштва, а на другој пак низак животни стандард самих тих произвођача.

Иzolовано индивидуално сељачко газдинство не може бити основица на којој се може развијати модерна пољопривредна производња. Зато је једини пут за повећавање пољопривредне производње свестрана друштвена интервенција у циљу развијања што богатијих и разновренијих облика социјалистичке кооперације на селу уз знатна улагања друштвених средстава у пољопривредну производњу.

III

1) Основна средства у задругама су за сада сасвим скромна према броју сељачких газдинстава са којима треба економски да се повезују. Зато оне нису могле шире улазити у производне процесе на поседима индивидуалних сељака. Све до 1956 године у њима за то није било шире оријентације. Недовољна активност задруга условљена је била и веома малим бројем стручног кадра.

Али треба констатовати да стварањем повољних услова нарочито у току 1956 године имамо крупних достигнућа код најнапреднијих задруга, које, у извесном смислу, квалитативно мењају ствари. Она су настала и развила се у пракси рада задруга у оквиру постојећих економских односа.

Садашњу, нову фазу развитка земљорадничких задруга карактеришу напори да се озбиљније загледа и

модернизују поједини процеси пољопривредне производње. Има већ читав низ форми кооперације које у практичном раду остварују задруге. Оне су предузеле низ успешних захвата у производне процесе, организовале низ одговарајућих форми у примени механизације на приватним поседима. Оне се повезују са приватним произвођачима на бази заједничког учествовања у производњи и расподели остварених прихода, закупљују земљу, почеле су уводити савремене технолошке поступке у ратарству итд. У сточарству, неке задруге су већ створиле солидне материјалне основе за брз пораст сточарске производње. Оне спроводе низ зоотехничких мера, организују откуп сточарских производа, мелиоришу ливаде и пашњаке итд. Низ задруга подигао је плантажне воћњаке и винограде, било на друштвеној земљи било на задружним парцелама индивидуалних власника. На овим објектима се остварују високи приноси, рад је друштвено организован, промет подруштвљен, део акумулације иде у задружне фондове.

За даљи развитак задругарства необично је важно стално преносити ова позитивна искуства на остале организације.

2) Карактеристика свих ових форми кооперација јесте да су оне по својој суштини почетни социјалистички облици производње. Оне истовремено обезбеђују повећање производње, продуктивности рада и тржишних вишкова. Помоћу њих се рационално користе постојећи недовољно искоришћени капацитети, како задруга, тако и самих индивидуалних произвођача. Такве форме спреге воде преко веће продуктивности рада побољшању материјалног положаја читавог друштва и поје-

диних произвођача. Економски интереси пољопривредних произвођача омогућују задругама овакве облике производње. За индивидуалне произвођаче привлачни су социјалистички продукциони односи, јер су произвођачи материјално заинтересовани и виде у тим односима најбољи пут и за свој напредак. Због тога су пољопривредни произвођачи спремни на такве облике кооперације свуда где има довољно материјалних средстава и кадрова са потребним стручним знањем.

Основни задатак општих земљорадничких задруга јесте да јачају своја основна и обртна средства да би се оспособиле за увођење модерне производње, било на поседима индивидуалних пољопривредних произвођача било на својим газдинствима; да из повећане производње настале на основу веће продуктивности рада, земљишта и стоке обезбеђују сталан пораст друштвене акумулације и повећање стандарда удружених произвођача. Зато целокупна наша економска политика треба да има за циљ да задруге стварају што више својих средстава, да добијају друштвена средства за развитак пољопривредне производње, да посредством такве политике максимално постигну индивидуалне пољопривредне произвођаче да у оквиру привредног плана задруге улажу своја средства било у задругу било на свој посед.

Задруга није само организација која ради једино са средствима својих чланова, сељака, већ је и привредна организација села која располаже крупним друштвеним средствима и окупа око себе сељаке чланове и нечланове задруге, мобилише и активира њихова средства и развија делатност у интересу свога

чланства и социјалистичког друштва.

3) Разлике у природним и економским условима и структури поседа појединих рејона условиће развитак различитих облика задружне делатности и спреге, па према томе и различиту структуру основних и обртних средстава у задругама. Задруга ће се у овом процесу постепено развијати и јачати према локалним условима и општим могућностима, постајући све више одлучујући фактор у проширеној репродукцији у пољопривреди.

Задруга је носилац модерне технике и модерно организоване производње, промета, улагања друштвених средстава у земљу, кредитних односа — једном речи, свих веза друштвене производње и расподеле, и као таква омогућује:

— техничко-економски прогрес пољопривреде;

— дружнију структуру производње и организације рада;

— покретање свих постојећих капацитета у пољопривреди и њихов развој (рационално коришћење земље, пољопривредних зграда, радне снаге итд.);

— виши животни стандард произвођача;

— већи акумулациони фонд за даљи развој задруге, као и више средстава за шире потребе друштва, комуна, културни развој села, — за један општи прогрес.

4) За даљи развитак задруга неobiчно је важно рационално коришћење основних и обртних средстава којима ће задруге све више располагати. У том смислу треба нарочито истаћи потребу кадрова за задругарство, како економских тако и техничких.

Треба стално радити на повећању броја задруга и разних облика спре-

га у производњи, као и броја чланства. Треба мобилисати чланство да јача контролу над пословањем задруга.

Успешан развој задруга могуће је обезбедити једино њиховим економичним и рентабилним пословањем. Пословне савезе који су основани као привредне организације за помоћ у привредном развоју задруга, треба материјално, организационо и кадровски оспособити да би могли вршити своје функције.

Пред задружним савезима стоји врло крупан задатак, да искуства најнапреднијих задруга стално проучавају, проширују на све задружне организације у земљи; затим, да у заједници са народним одборима израђују конкретне програме дугорочног развоја пољопривреде и задруга на свом подручју.

Све привредне организације које своје пословање заснивају на преради и промету пољопривредних производа, треба своје пословање да усклађују са задружним организацијама.

5) Социјалистичка газдинства (пољопривредна добра, задружне економије и радне задруге) у оквиру унапређења пољопривредне производње, треба као крупна газдинства да одиграју у перспективном развоју наше пољопривреде веома значајну улогу. Та газдинства треба:

— да својом производњом убрзају пораст укупне пољопривредне производње;

— да повећавају продуктивност рада, смање трошкове производње и постану утицајан фактор на тржишту пољопривредних производа;

— да својим модерним начином рада утичу на интензивирање целе пољопривреде и да изврше пионирску улогу у модернизацији процеса

производње и у борби за максимално могуће приносе;

— да својим деловањем јачају и развијају социјалистичке односе на селу.

Последњих година низ газдинстава учинио је крутан напредак и постигли су високи приноси, продуктивност рада и рентабилно пословање, захваљујући улагањима и организационим захватима. То су, пре свега, курс на постепену специјализацију газдинстава, савремену организацију производње, систем награђивања по јединици производа, и потпуно измењена производна политика. Веома значајну улогу имала је у томе и нова механичка опрема, јачање говедарства и велика употреба репродуктивних материјала из индустрије.

На крупним газдинствима постоје још многи нерешени проблеми. Знатан број газдинстава данас су крупна газдинства само по површини земљишта, док осталих елемената неопходних за крупну производњу или нема довољно, или нису у складу са величином газдинстава. Нека од ових газдинстава још послују по методима производње карактеристичним за сељачка газдинства, па стога и имају ниске приносе, ниску продуктивност рада, сваштарску производњу и застарелу организацију рада која вуче корене из ранијих периода. Крупна газдинства немају довољно механизације, број стоке је мали и квалитативно не одговара. На неким од њих не постоје ни општи услови производње, као што су путеви, привредне зграде и остали објекти, на другима ови нису економски постављени и изграђени како би могли најеконичније служити процесу производње. Код неких газдинстава ни земљишне површине нису арандиране.

6. Постојеће сељачке радне задруге газдују већим делом на друштвеној земљи, а мањим делом на земљи коју су унели задругари, на коју задруга плаћа ренту. Раздвајањем имовинских од радних односа и увођењем искључивог права да задругом управљају они који у њој раде, остварен је процес модернизације пољопривредне производње у постојећим сељачким радним задругама.

7. Садашњи стадијум развитка крупних газдинстава карактеришу напори да се пређе на модерну производњу с високим приносом по хектару, на високу продуктивност рада и рентабилност производње. Прелазак ових газдинстава на то значаје квалитативан скок у њиховом развитку. Будући темпо проширене репродукције на овим газдинствима биће условљен даљим инвестиционим улагањима и економичношћу газдовања на њима.

Постоје услови да се у наредном периоду прошире крупна газдинства и организују нова и то: на површинама добивеним мелиорацијама и груписањем земљишта, узимањем земље у дугорочни закуп, као и е-вентуалним куповинама. Поред тога, велике могућности за проширење површина представља преко 2 милиона хектара друштвених пашњака, а постоји могућност да се један њихов део претвори у уређене социјалистичке експлоатационе јединице. Има услова за повећање површина крупних газдинстава и подизање воћњака и винограда на недовољно искористићеним теренима друштвене земље.

Треба настојати да се у ближој будућности на постојећим крупним газдинствима повећа производња за два до три пута. То би у потпуности афирмирало крупна газдинства и

побољшало стање на тржишту пољопривредних производа.

Да би крупна газдинства у потпуности могла извршити такав обиман задатак, треба у првом реду:

— оспособити крупна газдинства за рационална улагања, односно разрадити перспективни развитак сваког газдинства и његов програм изградње и настојати да се групно земљишне површине;

— политику газдовања оријентисати у правцу постепене специјализације и нове организације рада;

— опремити их савременим техничким средствима, сточним фондом и изградити мелiorационе системе;

— на свим газдинствима доследно применити систем награђивања по индивидуалном успеху у производњи;

— пред нашим пољопривредним и економским стручњацима у производњи, као и пред институтима, стоји задатак да овладају начином рентабилног газдовања на крупним газдинствима.

8. Задатак је пољопривредне службе да изврши потребна научна испитивања у области пољопривреде и пренесе у праксу наша и страна научна достигнућа. Предвиђени ниво развитака агротехнике и технологије тражи добро организовану пољопривредну службу.

Мрежа научно-истраживачких институција углавном задовољава. Потребно је, где год је то могуће, извршити спајање установа које се баве истом проблематиком. Треба обезбедити координацију у раду научних установа, факултета и пољопривредне службе на терену и усклађивање њихових програма рада са задацима перспективног развитака пољопривреде и задругарства.

Треба развити техничке службе, сервисе и саветодавну службу пољо-

привредних организација (за производњу квалитетног семена, за развој и бригу око механизације, заштити биља и стоке итд.) као саставни део технолошког процеса, који треба да се одвијају у земљорадничкој задрузи, њеним погонима, пословним савезима или пак на крупним газдинствима.

Треба разрадити систем подизања кадрова у производњи, који ће обезбедити њихово стручно оспособљавање везано за конкретне програме производње пољопривредних организација и технику за извођење тих програма.

За развитак пољопривредне производње, изграђивање и успешно функционисање службе, неопходно је побољшати животне услове пољопривредних стручњака запослених у производњи и установама, везујући њихово награђивање за постигнуте успехе.

IV

1. Постоје сви услови да се у нашој земљи развије врло висока производња жита, меса, масноћа, индустријских сировина, воћа и поврћа, живине и јаја, млека и млечних производа и др. Постојаће земљишне површине уз услов брзог подизања приноса по јединици површине, дају могућност да се кроз неколико година увоз прехранбених производа сведе на минимум, релативно смањи увоз сировина пољопривредног порекла и знатно повећа извоз пољопривредних производа.

Основна оријентација у производњи треба да буде што је могуће брже прелазак са екстензивне на интензивну производњу у свим гранама пољопривреде, што значи подизање производње по хектру и грлу стоке, као и повећање продуктивности ра-

да. У тој оријентацији треба осигурати што брже повећање учешћа сточарства у укупној производњи.

Будући развитак пољопривреде тражи такође да се продужи с променама у плодореду и да се повећају и површине и приноси повртних, индустријских и крмних култура. Код житарица треба водити борбу за постизање максималних приноса по хектару. Треба користити и велике резерве, које постоје при садашњем начину искоришћавања ливада и пашињака. Нишовом мелиорацијом и култивацијом знатно ће се проширити база за развитак сточарства. Велике могућности за интензификацију пољопривреде налазе се у бржем подизању модерних засада — воћњака, винограда и хмеларника.

Наш развитак иде у правцу повећања дозотка по глави становника, а то нормално води повећању потрошње поврћа, воћа и сточних производа и смањивању потрошње жита по становнику. То значи да у будућој производној политици треба обезбедити такво кретање у подизању пољопривредне производње, које ће задовољити овакве потребе тржишта.

Развитак и кретање у ратарској производњи нужно ће водити како повећању, тако и квалитетном побољшавању сточарске производње. Ово утолико пре што је под условима интензификације пољопривредне производње нужно увођење веће механизације у биљну производњу. То ће повлачити за собом ослобођавање једног дела људског рада из биљне производње, који ће нормално наћи запослење у сточарској производњи, као и производњи интензивних култура.

2. ПРОБЛЕМ ПШЕНИЦЕ И КУКУРУЗА треба решавати оствари-

вањем високих приноса по јединици површине и повећањем продуктивности рада, применом савремене агротехнике на што већим површинама. Најбоље услове имају за то крупна социјалистичка газдинства. Поједина крупна газдинства већ сада савременом агротехничком постижу приносе пшенице до 40 мтц и кукуруза до 80 мтц хектару, на треба да у периоду од 5 до 6 година такве приносе оствари већина других добара. Опште земљорадничке задруге треба такође да се оријентују кроз кооперацију за решење проблема жита, примењујући савремену агротехнику, као и крупна газдинства. У том случају могу се кооперацијом на поседима индивидуалних произвођача постићи високи приноси.

Циљ је наше економске политике да се у року од 6 до 7 година просечни приноси пшенице по хектару повећају за око 50% изнад садашњих, што ће омогућити да се наша земља углавном ослободи од увоза пшенице. Да би се то остварило, потребно је подићи просечни принос у житородним рејонима на око 23 мтц, а у Војводини и источној Словенији на око 30 мтц по хектару.

Сличним методама треба у истом року унапредити и производњу кукуруза, тога за нашу привреду изванредно важног производа — и постићи принос у просеку од око 30 мтц по једном хектару, према садашњих 14 мтц.

Потребе у шећеру, уљу, соји, дувану, текстилним влакнима и др., захтијевају да се површине под индустријским биљем повећају. Стога у идућем периоду треба постићи да се тим културама засеју површине од око пола милиона хектара. У исто време треба осетно повећати приносе по хектару.

Потребе исхране траже да се повећа производња поврћа, за шта је нужно, поред решавања проблема производње, да се приступи улагању у промет, ускладиштење и прераду. Нарочито је важно истаћи да треба поклонити најњу унапређивању производње кромпира, који у људској исхрани може делом заменити пшеницу, и послужити као важна сточна храна.

ВОЂАРСТВО треба проширити у воћарским реонима, подизањем плантажних воћака и савременим узгојем. Треба потискивати слабе сорте узгојем квалитетних, што ће омогућити већу потрошњу воћа у свежем стању, као и индустријску прераду.

ВИНОГРАДАРСТВО треба потискивати са невиноградских терена. У структури треба вршити замену постојећих винских сорти са квалитетним сортама, избацити хибридне винограде из производње и, нарочито, форсирати производњу стогог грожећа. Основна оријентација треба да буде у подизању искључиво модерних плантажних засада.

СТОЧАРСТВО је грана пољопривреде која у идућих 6—7 година треба битно да допринесе стабилизацији укупне пољопривредне производње на вишем нивоу. Оно треба да обезбеди остварење предвиђених приноса у биљној производњи и знатно допринесе побољшању платног биланса. Из свих поменутих разлога у даљој политици улагања у пољопривреду сточарство има посебно важно место.

За унапређење сточарства, а у томе нарочито говедарства, у циљу побољшања квалитета и повећања бројног стања, неопходна је врло интензивна спрега задруга с индивидуалним произвођачима у питању повећања крвне базе, селекције стокe, одгоја подмлатка, обезбеђења ра-

сплодног материјала, квалитетних својстава, вештачког осемењавања, меринизације ветеринарске заштите итд. Поред ових проблема, за друге треба да решавају и питање кредитирања, продаје, прераде и осигурања стоке. Све ове мере, уз стабилно тржиште и одговарајуће цене треба да осигурају његов даљи брзи пораст. Кроз 6—7 година треба сточарску производњу повећати за око 50%.

И РИБАРСТВО добива на значају, будући да оно претставља резерву висококвалитетне хране, која ће порастом становништва и повећавањем његовог стандарда морати да буде шире коришћена. Зато је потребно више улагати у морско и у слатководно рибарство, средити и опремити тржиште рибе и побољшати његову организацију.

3. У току следећих пет година треба пољопривредну производњу повећати за 30—35% од оствареног просека 1951—55, што би обезбедило реалну базу за повећање стандарда целокупног становништва, а нарочито градског. Овакво просечно повећање пољопривредне производње тражи да се у житородном подручју за исти период повећа производња за око 50%, а да се на крупним социјалистичким газдинствима за идућих 5 до 6 година производња повећа за око 100%.

Предвиђено повећање укупног обима пољопривредне производње захтева одговарајућа инвестициона улагања у пољопривреду, већи утросак репродукционог материјала из индустрије и шире деловање пољопривредних служби.

Основној политици у развијању пољопривредне производње треба да буду подређени они фактори који утичу на усмеравање пољопривредне производње. На првом месту

ова политика треба да буде јасна пољопривредним произвођачима, свим пољопривредним организацијама, како крупним газдинствима тако и општим земљорадничким задругама, као и њиховим удружењима, савезима и коморама.

Обим средстава која ће се инвестирати у пољопривреду у следећих 5—6 година, имајући у виду предвиђено повећање производње и садашње стање средстава за производњу, као и могућности пољопривреде да рационално апсорбује инвестициона средства, треба у перспективином плану развоја привреде осигурати да се укупни обим друштвених улагања у пољопривреду у просеку удвостручи према средствима која су Друштвеним планом предвиђена за пољопривреду у 1957 години.

Даје се у задатак Савезном извршној већи да у склопу друштвеног перспективног привредног плана обезбеди да се предња политика изрази у предлогу плана.

4. Предвиђа се да ће систем наших мера утицати и на индивидуалне произвођаче, да у идућих пет година у просеку удвоструче своја нето улагања. Но, како би у том случају, та улагања износила свега око 10—15% од укупних нето инвестиција у пољопривреди, потребно је задругама осигурати друштвена, средства којима ће кредитирати оне инвестиције на индивидуалним газдинствима које су у програму задруге и остварују се кроз кооперацију.

Предвиђени ниво инвестиција омогућиће да се основна средства на крупним газдинствима у том периоду удвоструче, док би се у општим земљорадничким задругама повећала за скоро четири пута.

Друштвена улагања у пољопривреду треба усмеравати у оне гране

производње и оне намењене где ће њихови ефекти на повећање производње бити највећи и где ће се одражавати на производњу у најкраћем року. Према томе, потребно је у сваком подручју, односно свакој организацији, стално и конкретно изучавати у шта је најефикасније улагати. Код основних средстава треба и даље да расту улагања у сточарство и крмну базу, механизацију, прераду, засаде и мелiorације.

5. Приказана производна политика може се остварити једино путем усмеравања првенствено друштвених средстава, а колико је то могуће и приватних улагања у правцу остварења постављених задатака. Због тога инвестиционе кредите треба одобравати оним пољопривредним организацијама и у оним реонима, који осигуравају најбрже резултате у остварењу напред изнетих производних задатака, водећи при томе рачуна о рентабилитету улагања.

Производна и инвестициона политика, као и развој тржишта, треба да доведу до реорганизације производње, према природним и економским условима.

Савезни инвестициони фонд треба у основи да служи за финансирање оних задатака за које је читав заједница највише заинтересована. У расподели дохотка треба осигурати локалне фондове и фондове пољопривредних организација за финансирање развоја пољопривреде.

Инвестиције треба да се врше у комбинацији краткорочних, средњорочних и дугорочних улагања.

Иако се до краја периода од наредних пет година не може очекивати пуни ефекат од дугорочних улагања (већи део мелiorација, засади и сл.), у овом периоду потребно је ићи на ова улагања, како би се

створили услови за stalни и непреkidni porast proizvodnje.

Intenziviranje poljoprivrede zahteva stalni porast obrtnih sredstava, na je potrebno da se обезбеди средства за ове сврхе путем кредита, односно из фондова за самостално располагање пољопривредних организација и акумулације индивидуалних произвођача.

б. Повећање пољопривредне производње у наредном периоду условљено је и спровођењем разних техничких мера.

Унапређење пољопривредне производње захтева да се већина радова на одводњавању изведе у житородном рејону а наводњавања у суптропском, медитеранском и житородном. Остали мелiorациони радови — регулације, уређење бујица и одбрана од поплава — географски су одређени и треба их изводити према значају појединих објеката.

С обзиром да се друштвеним улагањима у мелiorационе радове повећава прометна вредност земље, треба прописима регулисати начин искоришћавања земље на мелiorационом подручју.

За предвиђени развој пољопривредне производње потребно је обезбедити савремена техничка средства из домаће производње и увоза с тим да се у наредних 5 година повећа број трактора од садашњих 14.000 на око 40.000 с одговарајућим бројем прикључних машина, укључујући разне врсте комбајна и других техничких средстава.

Повећање производње, а нарочито подизање прикоса по јединици површине, захтева да се употреба вештачких ђубрива стално повећава, да би до краја петогодишњег периода достигла око 2,200.000 тона.

Поред предњих основних техничких мера неопходно је обезбедити

материјална техничка средства за спровођење заштите биља и стоке и организовати производњу семена, садног и приплодног материјала у довољним количинама. Потребне су посебне техничке организоване мере за унапређење сточарства — селекција, вештачко осемењавање, мернизација, повећање крмне базе и слично.

Стога је потребно да произвођачке организације и стручни органи израде програме мелiorација, механизације, хемизације, заштите биља производње семенарства и садног материјала, зоотехничких мера, као и техничких мера за повећање крмне базе, као и да се њихово спровођење обезбеди предвиђеним нивоом улагања.

7. Напред изложеним основним циљевима развита пољопривредне производње и задругарства морају бити подређене све мере економске политике, у првом реду кредит, порез, мере на тржишту и политика цена.

Општу кредитну политику треба усмерити тако да се средства одобравају првенствено у она улагања и дају оним корисницима, који ће показати најбоље резултате са друштвеног становишта. При одређивању рентабилности појединих улагања треба водити рачуна не само о тренутном стању, већ и о перспективном развiku пољопривреде.

Кредитну технику треба прилагодити кретању производног процеса у пољопривреди, а одобравање кредита упростити према намени и сврси коришћења.

У погледу усмеравања кредита обезбедити:

— да кредитирање општих земљорадничких задруга буде усмерено тако да оно доприноси развiku производње и подривљавању про

цеса рада. У развитуку разних облика спреге са индивидуалним сељацима задруге ће кредитирати индивидуална газдинства у складу са задружним планом унапређивања и интензивирања пољопривреде;

— да крупна пољопривредна газдинства дођу до потребних средстава, како би могла да што брже модернизују своју производњу.

За спровођење кредитне политике у пољопривреди, прилагођавање кредитног система потребама и могућностима пољопривредних организација, неопходно је развијати задружне штедионице и основати специјализовану пољопривредну банку.

Мелиорације, које имају шири значај и не носе се само на пољопривреду регулација река, бујица, заштита од поплава, изградња магистралних канала и сл.), као и изградњу главне мреже за наводњавање и одводњавање, треба финансирати из буџетских средстава заједнице. За разводну мрежу за одводњавање и наводњавање, мелиорације земљишта и пашњака, треба одобравати друштвена средства путем кредита.

8. Порез и таксе остају извори прихода, као део доприноса произвођача, за финансирање заједничке потрошње грађана комуне.

Пореска политика треба да се усклађује са напред изложеном политиком развоја пољопривредне производње; нужно је усталиити систем опорезивања и избегавати честе промене.

Треба се у пореској политици користити могућношћу давања олакшица и смањивања пореза на одређено време за улагања која врше индивидуални произвођачи, ако су она у складу општих тенденција развоја пољопривреде на дотичном

подручју и ако се то врши у кооперацији са задругом.

Основица за опорезивање треба да остане и даље доходак из пољопривреде, који се израчунава према катастарском приходу. Да би се постигла већа реалност опорезивања и правилније захватање дела додотка од пољопривредних произвођача, треба побољшати досадашњи обрачун катастарског прихода и предузети мере за ново прекласирање земљишта.

9. Тржиште пољопривредних производа, које је опште узевши и досада било за пољопривредне произвођаче стимулативно, треба стабилизирати и створити код произвођача сигурност пласмана. У ту сврху треба објединити функцију производње и промета пољопривредних производа у земљорадничким задругама, технички и организационо опремити задруге за тај посао и до краја решити проблем кредитирања. Треба омогућити да се изврше потребне инвестиције у техничку опрему за промет и дораду пољопривредних производа.

Треба постићи стабилизацију цене пољопривредних производа. Развитуком производње и тржишта долазиће до нужних корекција у међугодним односима цена пољопривредних производа. Политика цена у идућем раздобљу треба такође да тежи смањењу територијалних и сезонских диспаритета, и то путем друштвене интервенције и боље организације промета преко раскладне мреже, организовања прераде, регулација извоза и увоза итд. Дугорочна извозна политика је такође врло важан елемент за континуирани развитук производње одређених производа.

Тржиште мора бити боље снабдевано и већим резервама робе за по-

љопривреду и из пољопривреде. Оно мора располагати потребним резервама робе.

Већи обим робног промета захтева и развијене прометне канале, саобраћај и трговину.

Нарочиту пажњу треба поклонити развоју локалних путева и прометних средстава, што у многом зависи од напора кољна и пољопривредних организација.

10. Савезно извршно веће поред задатака наведених у овој резолуцији осигураће перспективним планом развојта привреде и:

— развојтак индустрије пољопривредних машина, да се постигне годишња производња од око 6.000 комада трактора с одговарајућим бројем прикључених машина, односно 38.000 тона пољопривредних машина и справа;

— развојтак земиске индустрије са производњом за пољопривреду вештачког ђубрива и средстава за заштиту биља. За пет до шест наредних година треба да обезбеди капацитете за производњу нових 600.000 тона азотних ђубрива и 500.000 тона фосфорних;

— развијање индустрије за прераду пољопривредних производа (делом малих објеката код пољопривредних организација), као и изградњу капацитета за прераду шећерне репе до 300.000 тона шећера, соје, ферм-завода, хладњача, као и других важних објеката за прераду и дораду пољопривредних производа.

11. Спровођење предње аграрне политике захтева измену и доношење низа нових законских прописа. Треба донети, као хитне законске прописе: о мелiorацијама; о искоришћавању и заштити земљишта; о осигурању у пољопривреди; о земљорадничким задругама; о унапређењу појединих грана пољопривредне производње, итд.

12. Остваривање замашних задатака модернизације пољопривреде и развојта социјалистичких односа на селу претпоставља мобилизацију свих друштвених фактора и политичких организација. Сложеност овог процеса захтева не само знатна материјална средства и економске стимулансе, већ и координиране напоре свих друштвених и политичких фактора. Складност и темпо развојта овог преображаја условљен је активношћу органа власти задружних савеза и комора, као и политичких, просветних и културних организација.

Народни одбори општина и срезова, задружни савези, земљорадничке задруге и пољопривредна добра и водне заједнице треба што пре да заврше дугорочне програме унапређења пољопривредне производње.

Свестрана активност на овом подручју од пресудне је важности пошто је даљи темпо успона привреде и подизања животног стандарда, као и развојта система друштвеног самоуправљања, битно условљен унапређивањем пољопривредне производње и социјалистичких друштвених односа на селу.